

Than Alexandra[1]: A svéd szabadságvesztés büntetés végrehajtási alternatíva: elektronikus intenzív felügyelet

Debreceni Jogi Műhely, 2007. évi (IV. évfolyam) 3. szám (2007. július)

1. Bevezetés

Svédországban, ha ittas állapotban vezetnek és a rendőr alkoholpróbát végeztet, amelynek eredménye pozitív, akkor a bíróság rövid tartamú szabadságvesztésre ítélheti az autóvezetőt. A büntetést a terhelt otthonában töltheti, a lábán egy lábbilincssel (svédül "fotboja").

1999-es adatok szerint itt évente kb. 71.000 esetben kerül sor büntetőjogi elítélésre, amelyből kb. 14.000 szabadságvesztés büntetés.[2]

Már régóta azzal a problémával küszködtek, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben nincs elég üres hely az elítéltek elhelyezésére. Ezért kezdtek el kísérletezni 1994-ben – a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának alternatívájaként – az ún. elektronikus intenzív felügyelettel. Az elektronikus ellenőrzés 1997 januárjában országsszerte bevezetésre került, 1999-ben a svéd büntetés-végrehajtási jog rendszerébe integrálták. A pozitív eredményeknek köszönhetően 2007-ben tovább bővítették az alkalmazási kört.

Az alábbiakban bemutatásra kerül hogyan alakult ki és kezdték alkalmazni Svédországban az „elektronikus intenzív felügyelet”(intensivövervakning med elektronisk kontroll) jogintézményét.

2. Modellkísérlet - I. fázis

2.1. Kezdeti lépések

1994. augusztus 1-én indították az első próbát az electronic monitoring-al – más néven tagging-el – történő intenzív megfigyelésre. Más országok tapasztalatait is hasznosítva tökéletes rendszer kialakítására törekedtek.

A modellkísérlet célja elsősorban annak kiderítése volt, hogy célszerű lenne-e országsszerte bevezetni az elektronikus ellenőrzést. A kísérleti szakaszban nem módosították a szankciórendszert. Mivel a kiépítés jelentős anyagi befektetést igényelt, csak úgy volt érdemes létrehozni, ha megfelelő számú elítéltnél kerül sor alkalmazására. [3]

Mindenekelőtt rövid tartamú szabadságvesztések végrehajtására kívánták alternatív intézményként használni.

Az első szakaszban – 1994. augusztusától 1995 végéig – az ún. Front door változattal kísérleteztek. Azok az elítéltek lehettek a kísérlet alanyai, akiket legfeljebb két hónap börtönbüntetésre ítéltek és lakóhelyük a kísérletnek helyt adó körzetben (Karlskoga, Luleå, Malmö-Nord, Malmö-Süd, Norrköping és Sundsvall) volt. Ugyanaz a személy általában csak egyszer kerülhetett elektronikus intenzív ellenőrzés alá. Ez azt jelentette, ha valakit másodszor ítéltek rövid tartamú szabadságvesztésre, az már nem kerülhetett elektronikus házi őrizetbe. [4]

Igyekeztek olyan személyeket válogatni a projekthez, akik magas szintű eredményesség elérését helyezték kilátásba.

Az alkalmasnak vélt 180 terhelt 91%-a férfi, 9% nő volt. Koruk 19. és 72. életév között, kb. 35 év átlagéletkorral. A programban résztvevők foglalkoztatottsági adatairól tájékoztat az alábbi táblázat[5]:

Terheltek foglalkoztatottsága	Arányok a 180 résztvevőhöz képest
Rendszeres és állandó munkahellyel rendelkező	52%
Részmunkaidős munkákat folytató	20%
Tanulmányokat folytató	11%
Munkanélküli	11%
Nyugdíjas	3%
Háztartásban dolgozó	2%
Betegnek kiírt	2%

A szám adatok azt mutatják, hogy csupán a terhelt csekély hányada nem rendelkezett naponta rendszeres elfoglaltsággal. A későbbiekben többször is utalok majd arra, hogy a svédéknél alkalmazott elektronikus megfigyelés sikerességének egyik oka az volt, hogy olyan terhelt kerülhetett csak elektronikus házi őrizetbe, akiknek volt valamilyen elfoglaltságuk, és emellett kötelező programokon kellett részt venniük. Így kevesebb volt a kockázata annak, hogy a terhelt otthon unatkozzon, és ráérjen akár bűncselekmény elkövetésén gondolkodni.

A terhelt 36%-a élt egyedül, több mint a fele házastársi illetve élettársi kapcsolatban és legalább egy gyermeke volt. A többi résztvevő rokonoknál élt. Többségük saját lakásában lakott vagy tartósan bérelt lakásban. 13%-uk élt rokonok lakásában illetve bérelt átmenetileg lakást. [6] A lakótársak számára az elektronikus megfigyelés velejárói – így pl. a rendszertelen látogatások, állandóan visszatérő ellenőrzések – kellemetlenségeket okoztak, ezért csak a beleegyezésükkel maradhatott a terhelt az elektronikus házi őrizet tartama alatt a közös lakásban.

2.2. Modellkísérlet folytatása, II. fázis és továbbfejlődés

1995. augusztusától 1996 február végéig 309 főt ellenőriztek elektronikus úton.[7] Az elkövetők 58%-a közlekedési bűncselekményt követett el, ebből 56% ittasan vezetett, 16%-uk enyhébb erőszakos bűncselekményt követett el vagy erőszakkal fenyegetett. A többi elítélt enyhébb vétséget követett el. A táblázat 215 résztvevő foglalkoztatottságát – akik sikeresen zárták a tagging projektet – mutatja be.

Terheltek foglalkoztatottsága	215 sikeres tagging résztvevő
-------------------------------	-------------------------------

Rendszeresen és állandóan munkába járó	52%
Részmunkaidős munkákat folytató	17%
Tanulmányokat folytató	10%
Munkanélküli	14%
Nyugdíjas	3%
Háztartásban dolgozó	2%
Betegnek kiírt	1%

A korábbi adatokhoz képest a második periódusban több volt a munkanélküli, és a részmunkaidőben foglalkoztatott.

Tizenkét elkövetőt zártak ki a programból, közülük öten a tilalom ellenére alkoholt, négyen kábítószer fogyasztottak, ketten nem voltak otthon az előírt időben, egy pedig elkésett.[8]

A második fázis 1996-1998 végéig tartott. A résztvevők köre bővült, ezúttal azok is bekerülhettek az elektronikus intenzív ellenőrzésbe, akiket legfeljebb – ezúttal nem csak kettő, hanem – három hónapi börtönbüntetésre ítélték.

1999-ben az újításokat vezették be a szankció és végrehajtási rendszerbe.

2001-ben az EM release változattal próbálkoztak, ami azt jelentette, hogy a legfeljebb 2 év börtönbüntetésre ítélt terheltek a büntetésük legfeljebb utolsó négy hónapját otthon tölthették le.

A kísérletek kiértékelésénél pozitív volt az eredmény, amely újabb bővítésre serkentett. Ennek következtében 2005. április elsejétől a legalább két év börtönbüntetésre ítélt terheltek kérelmezhetik a büntetés letöltésének legfeljebb utolsó hat hónapjára az intenzív otthoni ellenőrzést. A másik elrendelési lehetőség: rövid, maximum 6 hónap tartamú börtönbüntetés esetén lehet az elítélt elektronikus házi őrizetben.[9]

3.1. Az elektronikus intenzív megfigyelés feltételei

A végrehajtási alternatíva elrendelésének feltétele a bírósági ítélet, az érintettek, – az elítélt és a lakótársak – írásbeli beleegyezése, a végrehajtási intézet erre irányuló döntése, megfelelő lakás – átmenetileg rokonnál tartózkodás, illetve lakókocsi is megfelel –, telefonkapcsolat, legalább részmunkaidős tevékenység vagy tanulmányok folytatása és nem utolsó sorban elégséges anyagi háttér, a költségek megfizetésére. Amennyiben a kísérleti alanynak nincs munkahelye, a pártfogó felügyelet segítséget nyújt álláskeresésben. Alapvető megszorítás, hogy a terhelt rendezett körülmények között éljen. További kritérium a terhelt nyilatkozata arról, hogy hajlandó-e segítő és tanácsadó programokon részt venni.

3.2. A végrehajtás

A megfigyelésre a rádióhullámok segítségével működő állandó jelzőrendszert alkalmaznak. Az adó – amelyet a terhelt a testén visel – állandó jeleket bocsát a lakásban beépített vevőnek, amely ezeket a telefonon keresztül a központ felé továbbítja. A berendezés állandóan figyel, hogy a terhelt otthon tartózkodik-e az előírt időszakban. A központi számítógépbe érkeznek a jelzések és az tárolja azokat. Ha szabálytalanság történik a rendszer riasztást ad le. Munkahelyi összekötő személyek adnak jelentést arról, hogy a terhelt munkahelyén a programnak megfelelően tevékenykedik-e. Néha az is előfordul, hogy a munkahelyen tartózkodást is elektronikus eszközzel figyelik.

Az elektronikus ellenőrzés alatt állókat általában heti kétszer véletlenszerűen személyesen felkeresik, alkohol, vér és vizeletvizsgálatot végeznek. Előfordultak olyan esetek is, amelyekben ún. Drive-by-Checks[10] megfigyelést is végeztek.

4. Statisztikai adatok

Az alábbi táblázat[11] az 1999 és 2003 között elektronikus ellenőrzésben résztvevők számáról nyújt információt.

Elektronikus intenzív ellenőrzés					
Év	1999	2000	2001	2002	2003
Terhelt	3529	2515	2269	2103	2312

A számadatokból megállapítható, hogy nagyszámú terhelnél alkalmazzák évente az electronic monitoring-ot. 1999-ben – a jogrendszerbe beillesztéskor – voltak legtöbben otthoni intenzív felügyeletben. 2000-ben több mint ezerrel kevesebb terhelnél alkalmazták, de az ezt követő években 2003-ig általában kétezer felett volt a résztvevők száma.

Az alábbi 2005. évi adatok – a fent említett – alkalmazási bővítés előtti és azt követő állapotot[12] mutatják be.

	1 évvel a kiterjesztés előtt	1 évvel a kiterjesztés után
Résztvételt kezdők száma (0-3 hónap)	2784	2492
Résztvételt kezdők száma (4-6 hónap)	-	569
Összesen	2784	3061

A rövid tartamú szabadságvesztés büntetésüket elektronikus ellenőrzésben letöltők száma csökkent.

A következő táblázat[13] adatai a másik alkalmazási módra vonatkoznak, amikor a terhelt szabadságvesztés büntetésének utolsó részét otthon tölti le.

	1 évvel a kiterjesztés előtt	1 évvel a kiterjesztés után
Részvételt kezdők száma (18-23 hónap)	157	223
Részvételt kezdők száma (2 év-)	-	88
Összesen	157	311

Megállapítható, hogy igen alacsony számú elkövetőnél rendelték el az elektronikus ellenőrzés végrehajtásával történő szabadonbocsátást, habár a résztvevők száma 157-ről 311-re nőtt, azaz kb. megduplázódott.

5. A svéd szankciórendszer és szabályozás

A svéd szankciórendszer különbözik a hazaitól: a „tett következményei” lehetnek: börtön (fängelse), bírság (böter), próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés (villkorlig dom), pártfogó felügyelet és különös gondozás.

Az elektronikus intenzív ellenőrzés nem szankció, hanem a büntetés-végrehajtásnak egy külön formája.[14]

Svédországban külön törvényt[15] alkottak az elektronikus ellenőrzésre.

Az intenzív megfigyelés elektronikus ellenőrzésének törvényi definíciója[16]: „Az intézetén kívüli végrehajtás intenzív ellenőrzés formájában történik. Az elítéltnak tilos a lakásán kívül tartózkodni, azt csak meghatározott ideig és meghatározott céllal teheti. A tilalom betartását elektronikus eszközzel ellenőrzik.” A terhelt be van zárva az otthonába, amelyet csak abból a célból hagyhat el, hogy részt vegyen a kötelező foglalkozásokon, és az ítélet végrehajtásával összefüggő tevékenységeken, például kötelező motivációs illetve személyiségfejlesztő csere programokon. Ez általában átlagosan heti 46 óra „szabadságot” jelent a terheltnek. Nem ihat alkoholt, nem használhat kábítószer, és heti többszöri váratlan ellenőrzésnek van kitéve, amikor az ellenőrzésért felelős szakember személyesen meglátogatja, és ellenőrző vizsgálatokat végez. Emellett a terheltnek is általában hetente egyszer el kell látogatnia a pártfogó felügyelethez.[17] Ha nem tartja be a szabályokat, befejezik az elektronikus ellenőrzést és az intenzív felügyeletet otthon „elszenvedő” személy bekerül a börtönbe.

Elrendelésére a büntetés-végrehajtási hatóság jogosult, végrehajtását a pártfogó felügyelet ellenőrzi.[18]

2007. január 1-től vezettek be kettő új szabadlábra bocsátási alternatívát a Correctional Treatment Act-be (1974:23). Ezek közül az egyik[19], az ún. extended parole több szempontból hasonlít az elektronikus házi őrizethez: a – munkahellyel rendelkező – terhelt otthon tölti börtön büntetésének egy részét, megfigyelés alatt. Az ellenőrzött személynek meghatározott időre meg van tiltva, hogy elhagyja otthonát, amelyet a bokáján viselt ellenőrző szerkezettel ellenőriznek. Ha a programnak megfelelően viselkedik, és nem sérti meg a szabályokat az elektronikus ellenőrzést teljesen megszüntetik és más módon – telefonhívásokkal, személyes látogatással vagy megjelenési kötelezettség előírásával – kísérik figyelemmel a program betartását.[20]

6. Értékelés

Carlsson szerint napi kb. 270, évi kb. 3000 személynél alkalmazzák a büntetésvégrehajtásnak e módját, amely napi kb. 70 Euróba kerül. Az 1999-ben tervezetthez képes 20 Euróval többre, így ahhoz képest költségesnek minősül. Ez azonban nem közvetlenül az EM költsége, hanem tartalmazza a terhelttel való kapcsolattartás, a motivációs vagy kezelési program díját és az otthoni látogatás költségeit. A napi költség kb. 6 Euró/fő. Sikerült ezáltal 400 cellát a börtönben felszabadítani, amely kb. 11M Euro megtakarítást tett lehetővé. Hatékony, mert a visszaesési ráta a vizsgált három évben 11%-ra tehető, amely a rendes börtönben történő végrehajtás esetén 24 %-os. Ez igazolja a megfelelő elkövetői csoport kiválasztását és a pártfogók munkájának sikerét is.[21]

A svéd kormány 2003-ban megbízta a National Council of Crime Prevention-t az elektronikus ellenőrzés kísérletének tudományos kiértékelésével.[22] Összességében pozitív volt az értékelés: néhányan szegték csak meg a szabályokat, a résztvevők szociális helyzete javult, a legalább 38 éves korú résztvevők jóval kevesebben váltak visszaesővé, mint az összehasonlított csoport tagjai. [23]

Összefoglalás

1994 és 2003 között 18000 elektronikus ellenőrzésre került sor Svédországban.[24] Ez az adat az elektronikus intenzív ellenőrzéssel történő büntetés-végrehajtás eredményességét igazolja.

A svédek már 20 éve törekedtek a börtönbüntetésre alternatívát találni. Ez volt a fő oka az elektronikus eszközzel történő házi őrizet bevezetésére. Egy megbízható, humánusabb és költséghatékonyabb alternatívát szándékoztak létrehozni a börtönbüntetés helyett.[25] Ezt a célt elérték egy olyan intézmény létrehozásával, amelyre Carlsson szerint szigorú szabályok, az ellenőrzés magas foka és rosszhiszemű magatartás esetén alacsony tolerancia jellemző.[26]

Az elektronikus házi őrizetnek két alkalmazási módja van. Rövid tartamú szabadságvesztés – max. 6 hónap – esetén, illetve két év vagy annál hosszabb szabadságvesztésre ítélésnél a büntetés max. utolsó hat hónapját otthon „üli le” a terhelt.

A bíróság jogerős ítéletében kiszabja a büntetést, majd ezt követően a büntetés-végrehajtási hatóságok döntenek az arra megfelelő személyek által házi őrizet iránt benyújtott kérelmekről.[27]

A National Council for Crime Prevention a projekt során végzett vizsgálatában az elítéltek többsége ugyanolyan szigorúnak vélte a házi őrizetet, mint a börtönbüntetést, sőt egyes aspektusokból még szigorúbbnak.[28]

Az eredményességhez alapvető követelmény volt a megfelelő célcsoport kiválasztása. Általában közlekedési bűncselekmények – jórészt ittas – vezetés elkövetőinél alkalmazzák. Hatékonyságát biztosítja, hogy azok a terhelték kerülhetnek elektronikus kontroll alá, akiknél kisebb a visszaesés, a szabályszegés kockázata és megfelelő szociális háttérrel rendelkeznek.

Fontos megjegyezni, hogy a svédek nem az egyszerű otthoni elzárásra törekedtek, hanem különös gondot fordítottak a terhelték számára speciális segítségnyújtási illetve pártfogó programok megszervezésére, amely a reszocializációt szolgálja. Emellett elősegítik azt is, hogy a terhelt otthonába bezárva nem unatkozik, hanem rendszeres és hasznos programokon vesz részt, amely csökkentő hatást fejthet ki a visszaesés tekintetében a terheltre.

Más országokban is hatékonyabb és eredményesebb alkalmazáshoz vezetne, ha a svéd alternatívához hasonlóan az arra megfelelő célcsoporttal szemben alkalmaznák az elektronikus ellenőrzést.

Az európai országokban – a szakirodalom szerint – a svéd házi őrizet a leghatékonyabb és legeredményesebb.

Carlsson szerint van jövője az elektronikus házi őrizetnek Európában, amennyiben Svédország is Európához tartozik, és megfelelően alkalmazták. [29]

Alexandra Than: Die schwedische Alternative der Freiheitsstrafe: elektronische Intensivüberwachung

Viele europäische Länder - so auch Schweden - standen unter dem Druck der überfüllten Strafanstalten und seiner hohen Kosten. In 1994 startete man in Schweden ein Modellprojekt mit elektronischer Intensivüberwachung. Diese bietet eine humanere und kostengünstigere Alternative zu dem herkömmlichen Strafvollzug.

Die elektronische Überwachung wurde im Januar 1997 eingeführt und im Jahre 1999 in das schwedische Rechtssystem eingebettet. Die positiven Ergebnisse führten dazu, dass in 2007 der Anwendungsbereich erweitert wurde.

Man verwendet die elektronische überwachte Hausarrest einerseits als Vollzugsalternative für kurze Freiheitsstrafen, andererseits für Strafgefangenen - mit länger als zwei Jahre Gefängnisstrafe - vor der bedingten Entlassung.

Der Aufsatz stellt die schwedischen Modellversuche, die Voraussetzungen der Teilnahme, den Vollzug, die statistischen Daten und die Bewertung der elektronischen Intensivüberwachung dar.

Die Schweden wollten nicht nur die Einsperrung zu Hause verwirklichen, sondern auch Hilfe mit Resozialisierungsprogramme für den Strafgefangenen bieten.

Die Fachliteratur berichtet darüber, dass die elektronische Überwachung in ganz Europa am Besten in Schweden funktioniert.

Irodalomjegyzék

1. Carlsson, Kjell: Intensive Supervision with Electronic Monitoring in Sweden. In: Mayer, Markus; Haverkamp, Rita; Lévy, René [Hrsg.]: Will Electronic Monitoring Have a Future in Europe?. - Freiburg im Breisgau : Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht, 2003. 69-76.o.
2. Haverkamp, Rita: Elektronisch überwachter Hausarrestvollzug. Ein Zukunftsmodell für den Anstaltsvollzug? Eine Rechtsvergleichende, empirische Studie unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Schweden. - Freiburg i. Br. : Ed. Iuscrim, Max-Planck-Inst. für Ausländisches und Internat. Strafrecht, 2002
3. Hudy, Marc: Elektronisch überwachter Hausarrest. - Baden-Baden : Nomos-Verl.-Ges., 1999.
4. Marklund, Fredrik; Niméus, Olga; Wennerberg, Inka: Effects of prison-release using electronic tagging in Sweden : report from a trial project conducted between 2001 and 2004 / - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 2005 (Report / National Council for Crime Prevention, Sweden)
5. Mündelein, Robert-Winchenbach, Klaus: Strafvollzug in Schweden. In: Herrfahrdt, Rolf [Hrsg.]: Neue Steuerungsmodelle im Strafvollzug. - Hannover : Eigenverlag der Bundesvereinigung der Anstaltsleiter im Strafvollzug, 1999.
6. Olkiewicz, Eva: Fängelse i frihet. - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 200

7. Weber, Jonas Peter: Der elektronisch überwachte Hausarrest und seine versuchsweise Einführung in der Schweiz. - Basel [u.a.] : Helbing & Lichtenhahn, 2004
8. Weber, Jonas Peter: Der elektronisch überwachte Hausarrest und seine versuchsweise Einführung in der Schweiz.-Basel [u.a.]:Helbing & Lichtenhahn, 2004
9. Wennerberg, Inka ; Holmberg, Stina: Extended use of electronic tagging in Sweden : the offenders' and the victims'. - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 2007.
10. Wennerberg, Inka; Marklund, Fredrik; Niméus, Olga: Effekter av utslussning med elektronisk fotboja. - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 2005

[1] Doktorjelölt, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

[2] Mündelein, Robert; Winchenbach, Klaus: Strafvollzug in Schweden. In: Herrfahrdt, Rolf [Hrsg.]: Neue Steuerungsmodelle im Strafvollzug. Hannover : Eigenverlag der Bundesvereinigung der Anstaltsleiter im Strafvollzug, 1999. 81. o.

[3] Haverkamp, Rita: Elektronisch überwachter Hausarrestvollzug. Ein Zukunftsmodell für den Anstaltsvollzug? Eine Rechtsvergleichende, empirische Studie unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in Schweden. - Freiburg i. Br. : Ed. Iuscrim, Max-Planck-Inst. für Ausländisches und Internat. Strafrecht, 2002. 124. o.

[4] Ld.: Haverkamp, i.m. 123-124.o.

[5] A megjelenített adatokhoz lásd: Hudy, Marc: Elektronisch überwachter Hausarrest. - Baden-Baden : Nomos-Verlagsgesellschaft., 1999. 75. o.

[6] Vö.: Hudy, i.m. 76. o.

[7] A megjelenített adatokhoz lásd: Hudy, 1999. 76. o.

[8] Vö.: Hudy, i.m. 76. o.

[9] Wennerberg, Inka; Holmberg, Stina: Extended use of electronic tagging in Sweden: the offenders' and the victims'. - Stockholm: Brottsförebyggande Rådet, 2007. 6.o.

[10] Speciális felszereltségű autóval elhaladnak a terhelt előírt tartózkodási helye közelében, amely érzékeli a lábbilincset viselő személy jelenlétét. Így ellenőrzik – az elítélt tudta nélkül - , hogy betartja-e a számára előírt szabályokat.

[11] Marklund; Niméus; Wennerberg, 2005. 5.o.

[12] Ld.: Wennerberg, i.m. 9. o.

[13] Ld.: Wennerberg, i.m. 9. o.

[14] Haverkamp, i.m. 42. o

[15] Gesetz über die Intensivüberwachung mit elektronischer Kontrolle – Intenziv elektronikus ellenőrzésről szóló törvény

[16] Gesetz über die Intensivüberwachung mit elektronischer Kontrolle 3.§ „Der Vollzug außerhalb einer Anstalt erfolgt in Form einer Intensivüberwachung mit einem Verbot gegenüber dem Verurteilten, sich zu anderen als zu besonders angegebenen Zeiten und zu bestimmten festgesetzten Zwecken außerhalb seiner Wohnung aufzuhalten. Die Befolgung des Verbotes wird mit elektronischem Mitteln kontrolliert“

[17] Carlsson, Kjell: Intensive Supervision with Electronic Monitoring in Sweden. In: Mayer, Markus; Haverkamp, Rita; Lévy, René [Hrsg.]: Will Electronic Monitoring Have a Future in Europe? - Freiburg im Breisgau : Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Strafrecht, 2003. 71.o.

[18] Weber, Jonas Peter: Der elektronisch überwachte Hausarrest und seine versuchsweise Einführung in der Schweiz.-Basel [u.a.]:Helbing & Lichtenhahn, 2004. 70. o.

[19] A másik új alternatíva az ún. Halfway house, ami azt jelenti, hogy azok a terhelték, akiknek van munkájuk, nem szorulnak jelentős gondoskodásra vagy kezelésre, de nincs

szállásuk, a Prison and Probation Office megfigyelése alatt álló intézményben töltik az éjszakát.

[20] Wennerberg, i.m. 7. o.

[21] Ld.: Carlsson, i.m. 71-72.o.

[22] Marklund, Fredrik; Niméus, Olga; Wennerberg, Inka: Effects of prison-release using electronic tagging in Sweden : report from a trial project conducted between 2001 and 2004 / - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 2005 (Report / National Council for Crime Prevention, Sweden) 7.o., Olkiewicz, Eva: Fängelse i frihet. - Stockholm : Brottsförebyggande Rådet, 2003, 50.o.

[23] Marklund; Niméus; Wennerberg, i.m. 23.o.;

[24] Vö.: Carlsson, i.m. 69.o.

[25] Carlsson, i.m. 69.o.

[26] Vö.: Carlsson, i.m. 70.o.

[27] Vö.: Carlsson, i.m. 70.o.

[28] Carlsson, i.m. 71.o.

[29] Carlsson, i.m. 76.o.